

Ese de dóue ori in septemana:
Joi-a si Duminec'a.

Pretiuu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
" patrarin de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseza de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca.
Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (Apatiu de 20 sire garmond) tacsa e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., inticlegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuu publicatiunilor se se anticipe.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Din Scrierile santului Ioana Gura de auru.

Nóe omilii despre pocaintia.

Omili'a III.

Despre elemosina (milostenia) si despre cele diece fetióre.

Cuprinsu: Deosibitele cai ale penitentiei sunt: cercetarea bisericeii, elemosin'a, rugatiunea si lacrimelo. Ceste trei din urma le desfasura mai pre largu. Elemosin'a este regin'a virtutiloru, fora de dens'a, chiar virginitatea este de pucinu pretiu. Laud'a asupra fetiórii. Togmai asia de frumosu espune si resplat'a indurarei — cu pucinu dice, poti cumperá ceriulu. Lacrimelo santului apostolu Petru.

1. Mai sciti inca (mai tieneti minte) cu ce s'a inceputu cuventulu nostru mai de curendu, si unde a incetatu, séu care a fostu obiectulu cu care am incheiatu cuventarea trecuta? Eu credu cá ati uitatu unde a incetatu prelegerea nóstra, eu inse soiu; dara nici nu ve reprobu pentru aceea, si nici ve facu imputari. Pentrucá fiacare dintre voi, care are muieré este ingrigiatu pentru pruncii sei si se intereséza de tóte intru sustienerea casei. Altii se ocupa cu servitiulu militaru, si éra si altii cu lucruri de mana. Fiacare din voi are lucrulu seu deosebitu. Noi inse ne ocupamu cu aceste lucruri spirituali, ne deprindemu in ele, si asia ne petrecemu timpulu. Dara totusi voi nu sunteti demni de reproba, cá de lauda, pentru zelulu ce-lu-aretati, cáci nu ne parasiti nici intru o dumineca, cá, punendu tóte de o parte, veniti la biserica. Cáci togmai acést'a este cea mai mare onóre pentru cetatea nostra; *) nu, cá in dens'a este atát'a sgomotu, cá are suburbii, palatie cu coperisie aurite si salóne pompóse ¹⁾, cá fiindcá poporulu este atátu de zelosu si atentu: pentrucá unu pomu nobilu, nu-lu canóscemu de pre frundie, cá dupa fructe. Si togmai prin acést'a avemu noi (ómenii) preferintia facia cu cealalte animale mute cáci posedemu usulu limbei, potemu vorbi intre noi, si iubimu discursurile; cáci unu omu, care nu iubese discursurile e multu mai nerationale ca unu animalu, deórace elu nu scia pentru ce e onoratu, si de unde a primitu onórea. Deci pre dreptu dice profetulu ²⁾ „*Omulu, candu a fostu intru cinste, nu o a priceputu cá s'a portatu ca animalele fora minte si a fostu loru asemenea*”.

Tu esti unu omu rationale si nu iubesci discursurile? Spunemi, au escusa-te-vei? Voi sunteti mai pre susu, de cátu toti ceialalti, prietini mei, voi cari ati alergatu cu atát'a zelu la invetiatur'a virtutei, si tóte le-ati postpusu cuventulu lui Ddieu. —

Ci destulu! Dati ca se venimu la obiectu si se aducemu acést'a cuventare in legatura si consonantia cu cele premerse fiindcá eu ve suntu vóe debitoriu, si buerosu ve platescu detori'a, deórace acést'a nu-mi causéza mie saracia, cá, inavutire. In lucrurile lumesci, fugu debitorii de creditori, ca se nu platésca, éra eu togmai i cátu si, ii urmarescu, ca se li platescu: si amendóue suntu naturali, cáci in lume platirea causéza miseria, éra platirea cu cuventulu lui

*) Antiochi'a este cetatea despro carea vorbesce. Cei mai ales si mai multi comentatori ai operiloru Stului I. Gura de auru, punu cu multa probabilitate. Montfaucon, dice in introducerea sa la omiliile despre pocaintia: Loculu acestoru omilie e luat de cei mai multi Antiochi'a, érá timpulu candu le-a tienu nu se póte dá cu sigurantia.

¹⁾ Cu alusiune la constructiunea caseloru. Greciloru si Romaniloru. Atátu la Greci cátu si la Romani casele erau zidite cu celu mai mare luxu; incungurate cu columne de marmura; padimentulu obdusu cu mosaicu, paretii infrumsetiati cu auru séu osu de elefantu, si cu alte ornate de lucru mai sublimu; coperisiele, oble si cu canaluri, séu érau boltite (testudines); mesele in salónele de prandiu (triclinia) erau din lemn de cytrone cu osu de elefantu; oglindele din argintu séu auru; odaile infrumsetiate cu statue si icóne de olen. — Mai pre largu a se vedé Funke Reallexicon tom. II. art. domus pag. 207 ff. —

²⁾ Ps. 48. 12.

Ddieu face avutu. Ve aducu unu esemplu. Eu sum detoriu cuiu'a cu bani, ii platescu aceia si asia nu potu se fia si la mine si totodata si la elu, cá dela mine se ducu, si altulu ii posiede. Candu inse platescu cu cuventulu, atunci mi-lu pastrezu pre acel'a si voi toti inca lu-posiedeti. De cumva lu-retienu numai pentru mine si nu-lu impartiescu cu voi, devinu miseru; érá de cumva lu-platescu, me facu avutu. — Déca pastrezu vorbirea (cuventarea), atunci numai singuru sum avutu; déca inse o impartiescu cu voi, toti la olalta castigamu fructulu. Ci dati asiadara, ca se ne platimu detori'a. Si in ce consta aceea? Am fostu inceputu ca se vorbimu despre penitentie, si am disu cá se dau multe si varii cai catra aceea, pentru ca se ne potemu usiurá salvarea. Cáci déca Ddieu ni ar fi aretatu numai o cale catra pocaintia, asia acea un'a o amu fi respinsu si amu fi disu: Pre acést'a nu putemu se mergemu, asia nu putemu castigá mantuirea. Ci Ddieu ti-a curmatu acést'a interpelatiune, aretandu-ti nu un'a séu dóue, cá multe si deosebite cai ca cu atáta prin multimea acelor'a se-ti faca mai usióra suirea la ceriu.

Am fostu disu cá pocainti'a este usióra si nu costa multa ostená. Esti peccatosu? Mergi in biserica si di: am peccatitu, si ai curatitu pecatulu. Am fostu adusu de esemplu pre Davidu, care a fostu peccatitu si a primitu iertarea peccatulu. Dupa aceea am aretatu alta cale (catra penitentie), deplangerea peccatulu, si amu disu: „Este acést'a intru adeveru greu? Cáci nu trebue nici se dámu bani, nici se facemu cai indelungate, nici altu ceva de felulu acést'a, cá singuru numai se plangemu preste peccatu. Si acést'a amu adusu inainte din Sta. scriptura, cá adeca Ddieu si-a schimbatu judecat'a facia cu Achabu, fiindcá acést'a a plansu si a fostu tristu; si acést'a a vorbitu-o elu si catra Elia: Vedi cá Achabu, intristandu-se si plangendu, s'a umilitu inaintea mea? deci nu voi lucrá dupa mani'a mea. ³⁾ Am aretatu chiar si a trei'a cale a penitentiei, si éra am adusu esemplu din Sta. scriptura pre fariseu si pre vamesiu pre fariseu care falinduse in mandri'a lui, si-a pierdutu indreptarea, vamesiulu inse pentru cá s'a umilitu, a dusu cu sine fructulu indreptarei si inca fora de tóta astringerea a fostu justificatu: elu a spendatu cuvinte si a primitu fapte. —

Destulu! Cáci voimu se mergemu mai departe si se aducemu inainte a patr'a cale catra penitentie. Ce felu este aceea? Eu dicu: milosteni'a regin'a intre virtuti carea pre ómeni iute i redica la sferele ceresci, si este celu mai bunu intercessoru (advocatu.) Milosteni'a este unu ce mare; pentru aceea striga Solomonu: „*Mare lucru este omulu si celu milostivu e ceva lucru pretiosu.*” ⁴⁾ Milosteni'a are aripi puternice, ea strabate aerulu, se ridica preste luna, se suie preste stralucirea sórelui, si strabate pana la inaltimile ceriului in susu. Ci nici acolo nu sta pre locu, cá strabate totu ceriulu, si alérga prin cetele angeriloru si corurile archangeliloru si printre tóte inaltele poteri si se asiadia chiaru inaintea tronulu lui dumnediescu. Invetia-o acést'a chiaru din scriptura carea dice: „*Cornelie! Milosteni'a ta si rugatiunea ta s'au suitu inaintea fecii Domnului.*” ⁵⁾ Acést'a: „inaintea fecii lui Ddieu,” vrea se dice: Se aibi chiaru multe peccate inse de ai avea elemosin'a de midilocitória, nu te teme nemicu, cáci nici un'a din puterile de susu nu i se opune acelei'a, cere detorintia si porta zapisulu, obligatiunea, in mana. Fiindcá insusi Domnulu a disu: „Ori ce a facutu cinev'a unui din acesti mai mici ai mei mie a facutu. ⁶⁾ „*Cu orice peccate deci vei fi ingreuiatu milosteni'a ta le cumpanesc pre tóte.*”

2. Nu scii din evangelia parabol'a despre cele diece fete cari togmai cáci n'au aretatu indurare, au fostu eschise dela ospetiulu mirelui, desí au fostu fetióre? Au fostu, se dice acolo ⁷⁾ diece fete, cinci nebune éra cinci intielepte. Cele cinci intielepte avéu oleu éra cele nebune nu, candelule loru se stinsera. Acum cele nebune viu la cele intielepte si dicu: „*Dati-ne si nóue oleu din vasele vóstre . . .*” Mi rusine, si rosiescu si plangu candu audu despre fetele cele nebu-

³⁾ III. Imp. 21. 29. ⁴⁾ Pil. 20. 6. ⁵⁾ Fapt. Apost. 10. 3. 4. ⁶⁾ Math. 25. 40.

⁷⁾ Math. 25. 2. 3.

ne. Rosiescu candu observu acestu nume, că aceste dupa o virtute asia mare, zelu ca acest'a de a pazi fecior'a, dupa ce si-au inaltiatu corpulu in ceru, dupace au inceputu o emulatiune cu poterile de susu, dupa ce au stinsu jarulu si au stinsu foculu placerei — rosi-escu, dicu, pentrucă aceste fete acum se numescu nebune, si se numescu pe dreptu, fiindcă prestandu ele fapte mari, acum sunt invinse de unu vrasmasiu micu. — „Si cele nebune au venitu,” se dice „si au disu catra cele intielepte: „Dati-ne noue oleu din vasele vóstre.” Aceste inse vorbiră: „Noi nu ve potemu dá, că póte se nu ne ajunga nici noue nici vóue.” — Ele nu au facutu acést'a din nemilostenia séu din reutate, ci fiindcă le silea timpulu, căci mirele erá se vina indata. Cele nebune inca avéu candelé, ci cele intielepte avéu si oleu in ele, ér cele nebune nu. Foculu insémna virginitatea éra oleulu elemosin'a. Precum se stinge foculu (par'a, lumin'a) candu nu are oleu fluidu, togmai asia se pierde meritulu virginitatei, déca acést'a nu deprinde milosteni'a. „Dati-ne oleu noue din vasele vóstre.” Acelea dise catra acestea: „Noi nu ve potemu dá.” Ci ele nu au disu acést'a din reutate ci din teama: „ca nucumva nici noue, nici vóue se nu ne ajunga,” ca nu cumva candu va trebui se mergemu tóte in launtru, se fimu silite tóte a remané indereptu. „Ci mergeti de cumperati dela cei ce vendu.” Si óre cine suntu vendiatorii acestui oleu? Seracii cari siedu inaintea bisericei, ca se primésca elemosina. Si pentru-ce pretiu? Dupa voia, eu nu punu nici unu pretiu, ca nu cumva se-ti inchipuiesci o miseria viitoria. Cátu posiedi, de atât'a cumpera. Ai numai unu obolu? ⁸⁾ Cumpera ceriulu, nu că dóra ceriulu ar fi asia eftinu de cumperatu, ci fiindcă Domnulu este gratiosu. Nu ai nici unu obolu? „Dá unu pocalu de apa rece.” Celu ce dá unui din cei mai mici numai unu paharu intru numele meu, nu va pierde plat'a pentru aceea. ⁹⁾ Ceriulu este o cumperatura, unu tergu si noi suntemu asia tardii. Dá pane si ié ceriulu; dá lucru micu si primescce mare; dá unu, ce mortale si primescce nemurirea; dá ce e trecatoriu ca se primescce ce rémane in veci. Se punemu că e tergu si abundantia de tóte, si tóte fórte eftine si la nisce pretiuri bagatele: au nu veti vinde agonisit'a vóstra si veti postpune tóte ca se aveti parte de tergulu acest'a? Asia, unde se tractéza de cele trecutorie, aretati unu zelu atâtu de mare, unde inse tergulu privesce eternitatea, acolo tangiti si sunteti atâtu de tardii. Dá celui seracu, ca chiaru candu tu taci, se vorbésca o mia de buze pentru tine fiindcă elemosin'a te apera si scutesce. Elemosin'a este banulu de dare pentru sufletu. Precum stau vedrele cu ap'a inaintea usiloru bisericei spre a spalá manile, ¹⁰⁾ asia siedu inaintea bisericei cei seraci, ca se curatie manile sufletului. Spalatu-ti-ai manile tale trupesci cu apa? Spala curatu si manile sufletului cu elemosin'a. Nu-ti intipui miseria. In cea mai mare miseria veduv'a primí ospitala pre Elia; lips'a nu o a impedeatu, ci cu cea mai mare bucuria l'a primitu; pentru aceea dupa meritu i s'a si resplatitu si a seceratu fructulu liberalitatei. Póte mi-va dice auditoriulu: Dá-mi mie pre Elia. Ce-ti este bunu Elia, căci eu ti-dau pre domnulu lui Elia si tu nu-lu ospetezi. Cum ai ospetá pre Elia candu tu l'ai aflá? Sententi'a lui Cristosu, domnulu lumei, suna: „Totu ce a facutu cineva unui din cesti mici, mie a facutu.” Déca de es. unu rege ar chiamá la méssa pre unu cutare, éra catra servitorii presentii ar dice: Multiemitu acestui-a in loculu meu, cătu numai veti poté căci elu m'a sustienutu in lipsa si m'a primitu ospitalu, in timpulu imbuldiei mi-a prestatu multe fapte bune: óre nu si-va intinde fiecare banulu seu acolo, si pentru acel'a carui regele a multiamitu? Cum nu se va crede fiacare deobligatu a-i multiamu totulu? Cum nu se va pesu fiacare a-i se recomendá, si a si-lu face amicu? —

3. Observati voi bine impresiunea (poterea) cuventarei? Déca asia ceva face atât'a onóre la unu rege moritoriu, asia, cugeta la Cristosu, care in acea dia inaintea angeriloru si tuturoru poteriloru, va chiamá inainte (pre celu induratoriu) si va dice: acest'a m'a primitu pre pamentu in cas'a sa, acest'a a aretatu facia cu mine nenumerate binefaceri, acest'a pre mine, unu strainu, m'a primitu cu multa voia. Cugeta si la laud'a intre angeri si bucuri'a intre chorurile spiritelor. Cui dá Cristosu unu atare testimoniu, nu e d'a se gloriá mai multu decâtu angerii? Ceva lucru mare, este fratiloru, pentru liberalitate; cautati deci se o deprindemu; nemicu nu se póte asemená cu ea; ea este in stare a nimici si alte pecate si a departá juducat'a asupra acelor'a. Candu tu taci, ea stá de facia si vorbesce pentru tine, inca si mai multu, tu nu trebuie se deschidi gur'a; nenumerate buze vorbescu pline de multiamire in favorulu teu. Atari bunuri isvorescu din liberalitate (afabilitate, mansuetudine) si

⁸⁾ Obolu erá unu banu in cursu la greci si romani. La atonieni erá a siesa, la aegypti a 10 parte dintru-o drama, — cam 10 pfenigi nemtiesci, — cam 6 cruceri de ai nostri; drachm'a s'ar' suif la Atenieni la 36 cr. — A se vedé si Funke Reallixicon tom. III. art. obolus pag. 1104 si Diét. lui Passoiv.

⁹⁾ Math. 10. 42;

¹⁰⁾ Cu alusiune la datin'a de atunci, candu erá puse la usi'a bisericei nesce vase cu apa spre a-si spalá omulu manele ca intrandu, curati se asculte slujb'a ddiéscá. —

noi suntemu lasi si ne perdemu curagiulu. Dá pane dupa potintia ta. Nu ai pane? Dá unu obolu. N'ai nici obolu? Intinde unu pocalu cu apa rece! De cumva si acést'a ti-lipsesce, aibi celu pucinu compatimire facia cu celu necajitu si tu ti-vei primí plat'a, căci imposibilitatea nu impedece resplat'a deóra-ce voi'a o sustiene.

(Va urmá.)

DIN „MONITORULU OFICIALE“ CAROLU I,

Prin grati'a lui Dumnedieu si vointi'a nationale, Domnulu alu Romaniloru.

La toti de facia si viitori sanetate!

Asupra raportului ministrului Nostru secretaru de Statu la departamentulul cultelor si instructiunii publice cu No. 5.935;

Vediendu votulu datu de santulu Sinodu alu santei biserice autocefale ortodoxe Romane, in siedinti'a sa din 29 Maiu, anulu 1874;

Vediendu diurnalulu incheiatu de consiliulu Nostru de ministri, in siedinti'a de la 28 Iuniu, anulu 1874;

In virtutea art. 15 din legea pentru alegerea mitropolitiloru si episcopiloru eparehioți, cum si a constituirei St. sinodu,

Am sanctionatu si sanctionamu ce urméza:

Regulamentu

pentru serbatorile ce trebuie a tiene crestini ortodocsi in curgerea anului.

Art. I. Serbatori religiose in Romani'a se recunosc si se stabilescu urmatórele:

1. Tóte dumecele de peste anu, in care se cuprinde si duminéc'a Pascelor, a carei serbare continue 3 dile: Dumineca, Luni si Marti.

2. Cele 12 serbatori dominicale séu imperatesci anume:

a). Nascerea Nascetórei de Dumnedieu, la 8 Septembrie.

b). Inaltierea S-tei Cruci, la 14 Septembrie.

c). Intrarea in biserica, la 21 Noembrie.

d). Nascerea Mantuitorului, la 25 26 si 27 Decembre.

e). Botezulu Domnului, la 6 Ianuariu.

f). Intimpinarea Domnului la 2 Februaru.

g). Buna-Vestire, la 25 Martiu.

h). Schimbarea la facia, la 6 Augustu.

i). Adormirea-Maicei-Domnului, la 15 Augustu.

k). Inaltierea Domnului, Joui, la 40 dile dupa Pasce.

l). Pogorirea Duhului Santu si Sant'a Treime Duminica si Luni, la 50 dile dupa Pasce.

3. Urmatórele dile ale santiloru pe care cu deosebire ii a respectatu crestinetatea pentru virtutile loru cele mari.

a). Santu ierarchu Vasile celu Mare, la 1 Ianuariu, candu-se serbéza si anulu nou impreuna cu taierea imprejuru a Domnului.

b). St. Ioanu Botezatorulu, la 7 Ianuariu.

c). Santii trei ierarchi, Vasile-celu-Mare, Grigore Teologulu si Ioanu Chrisostomu, la 30 Ianuariu.

d). St. marele martiru George, la 23 Aprilu.

e). Santii imperati Constantinu si Elen'a, la 21 Maiu.

f). Nascerea santului Ioanu Botezatorulu, la 24 Iuniu.

g). Santii corifei apostoli Petru si Pavelu, la 29 Iuniu.

h). St. profetu Ilie, la 20 Iuliu.

i). Taierea capului St. Ioanu Botezatorulu, la 29 Augustu.

k). Cuvioasa Paraschiva la 14 Octobre.

l). St. marele martiru Dimitrie, la 26 Octobre.

m). Santii Arhangeli Michailu si Gavrilu, la 8 Noembrie.

n). St. ierarchu Nicolae, la 6 Decembre.

4. Afara de acestea sunt serbatori locale, precum: dilele bra-muriloru séu aniversariloru, templeloru fie-carei localitati, aniversarile santiloru ale caroru St. móste se afia depuse pe a locurea; acele dile se serbéza numai in localitatile respective.

Tóte aceste sante dile enumerate pana acuma se serbéza prin repausu de alte lucrari si petrecendu in indeletniciri duhovnicesci precum: mergerea la biserica spre rugaciune si ascultarea cuventulu lui Dumnedieu, a casa prin cetirea cartiloru folositoare de sufletu pentru bun'a educare a familiei, prin facerea de bine la cei nevoiasi, prin cercetarea bolnaviloru, mai alesu aceloru-foara ajutoru, si prin alte fapte bune, căci serbatorile sunt destinate de biserica anume pentru cultur'a spirituala si pentru inbunatatirea moravuriloru.

Art. II. Serbatorile naționale în Români'a sunt următoarele:

1. Aniversarea nașterii M. S. Carolu I, Domnitorulu României, la 8 Apriliu.

2. Onomastic'a M. S. Dómniei Elisabet'a la 24 Apriliu.

3. Intronarea M. S. Domnitorului Carolu I. la 10 Maiu.

Serbatorile naționale se vor serbá în tóta tier'a prin solemnitatea religiósá în tóte bisericile urbane și rurale din Români'a. După servirea S-tei leturgii se va celebrá Te-Deum după rânduieála ce se arată în cartile de Te-Deum ce sunt date pe la biserici de ierarhii eparchiali și fora ca prelatii se aștepte alte ordine pentru aceste serbări.

Art. III. Ori-ce alte serbatori superstițiose precum: Jouile după Pasce, Rusaliile, Foca, Ilie, Paliu, Pintilie Calatorulu, Ropotinulu, Dragaica, Păparuda, Ciocovii Filipu, Chirica Schiopulu, Vinerea sunt oprite a se serbá ca niște remanente din timpurile idolatriei, și cari nu aduc nici un folos sufletescu, ci numai pagube celor ce le serbá impedindu-i de la lucrări folositoare și dându ocaziune la petreceri deserte și vetamătoare.

Preotiloru se pune îndetărire a sfatului pe enoriașii lor de a parasí asemenea serbatori paganesce cari nu sunt potrivite cu demnitatea creștinilor, cu bunele moravuri și cu învetațiile S-tei evanghelii și a le bisericiei.

Art. IV. Acestu regulamentu se va tipări și împarti pe la tóte bisericile ortodoxe din Români'a, spre a se citi în audiulu poporului și a servi de regula purorii clerului, și pentru deosebirea dillelor de serbătoare de cele lucrătoare.

Regulamentulu se va încadará și aterná pe parete în altaru.

Acestu regulamentu s'a votatu de St. Sinodu în ședinția sa din 29 Maiu 1874.

Presedintele St. Sinodu, **Atanasie Romnicu.**

(L. S. St. Sinod.)

Ministrulu nostru de Statu la departamentulu cultelor și instrucțiunii publice este însărcinatu cu executarea decretului de față.

Datu la Sinaia, la 3 Iuliu 1874.

CAROLU.

Ministru secretaru de statu
la Departamentulu cultelor și
instrucțiunii publice.

T. Maiorescu.

Lupt'a învetațiilor romanu în timpul presente.

Vocea învetațiilor romanu pentru o îmbunătățire corespunzătoare a stării lor materiale-pecuniare desigur este ca în pustia, totuși noul învetațiilor nu ni este iertat a tăcea și a îneca necesarurile, cari atât de multu subșeapa școl'a și prin trenș'a, dezvoltarea culturii și a învetațiilor în poporulu nostru,

Noi abia putem crede, că macar un sufletu curatu nepreocupatu, s'aru poté afla în simulu națiunii noastre, carele se nu se unescă cu noi în cugetu, că starea materială-pecuniară a învetațiilor romanu în timpul actualu nu aru fi atât de miserabilă și nu de ajunsu. Pentru învetațiilor poporulu, este acestu adevăru o esperință destulă de amară, dorere împrejurările sunt astfelu.

Este dară timpul, și datorința fiecăruia înțelegințe romanu, îndreptățitu și conducătoru alu poporului, și a tuturor amicilor de bine ai poporului nostru, se cugete seriosu, a pune una dată capetu stării materiale cei miserabili și atât de apăsătoare a învetațiilor poporulu.

Său este posibilu, cându educatorii și cultivatorii poporului duc atâtă lipse, ca afacerile învetațiilor și culturii poporului se iee unu sbor mai progresiv? nu! în veci nu!

Este apoi posibilu ca învetațiilor poporulu să se radice și înaltie la unu gradu mai însemnatu de cultură, cându grij'a pentru pânea sa cea uscăta de tóte dilele i apasă și preocupă totu cugetulu lui? nu! nici odată! pentrucă până cându pre orizontele învetațiilor se va privi în cea palidă și amară a miseriei, până atunci cultivarea și dezvoltarea poporului nostru totu va stăgna!!

Dară tristă, e foarte tristă esperința, căci atâtă țieranulu câtu și orășianulu în timpul presente, cându este vorba de îmbunătățirea lefei învetațiilor și preste totu de starea culturală, atunci știe elu face cea mai bună întrebuintă de art'a computului, atunci vrea elu se arete, câtu de bine știe și se pricepe la economisare, și cea mai modestă și moderată suma, i se pare prea mare și colosală, și pururea e gată a o reduce!

Dară ce se ne facemu, sunt încă multe, foarte multe capete morboșe, cari de felu nu voiescu a se înșeapă cu timpul cestu nou.

Școl'a înșe va luptă cu constantia până aceste capete se voru cură și până va se șterpescă ori ce buruena împedătoare de dezvoltarea culturii poporului romanu.

Său ce va dice posteritatea, generațiunea succesivă, că educatorii omenimei în decursu de șecii ai lucrării lor, în privința stării lor materiale, au fostu atât de încatusiați, pre cine va condamnă și blastemă?

Onorate cetățienii! Ce credi, câți învetații sunt astăzi îndesțulati cu șortea și starea lor? pune mână pre inimă și te întrăba singuru!

Dară faptele vorbescu!

Unu simplu servitoriu de casă are anualu preste 200 fl. v. a.

Unu dileriu astăzi pre fie care di are 1—2 fl. v. a.

Unu sodalu-meseriasiu, are pre fie-care di 1—5 fl. v. a.

Acum șpuneți rogu-ve, în ce rangu și clasă ati clasifică DVós-tra pre unu învetațiilor poporulu carele are la unu anu numai 30—60 și maximum 400 fl. v. a. era la o di 10—30 cr. până la 1 fl. față cu cei de mai susu?

Să privim în giurulu nostru, apoi se trecemu *Muresiulu*, aci apoi se ne apropiemu de *Transilvani'a* și numai decătu ne amu convinsu, că învetațiilor poporali nici potu ca atari se subsiste, ei vegetădia!

Ei! de ce nu mergemu înainte? face asta uitare de învetațiilor poporali onore națiunii? nu!

Unde-i înțelegința cea laudabilă din aceste parti? ce face ea?

Firesce, cine se se mai interesă astăzi și de șortea dascalului?

Dară én luați istoria întemplerilor la mână, apoi — *Sadov'a* și *Sedanulu* nu vi arată destulă de chiaru ce potu dascalii?!!

Pan' aci s'a totu mangaiatu învetațiilor poporulu cu cerulu de unde așteptă ajutoriu, dară s'a mangaiatu a fi odinioară transpusu sub cerulu liberu aruncatu cu „nasile.“ Éca plat'a lucrătorulu, ast'a lu-asteapta pre cultivatorulu poporulu!

Se ni aducemu aminte că învetațiilor sunt reformatorii spirituali și cultivatorii poporulu, și până cându acesti factori principali ai societății omenesci au a se luptă cu atâtă lipse materiale nu li ajunge timpu și ocaziune a se luptă cu întunereculu ce apăsa pre poporulu nostru, dară până atunci nu va ajunge națiunea la-tielu!

Privindu din departe la unu învetațiilor poporulu carele de mai multu ani se luptă și muncește agrulu întieșenitu alu națiunii, îndată se cunoșce că elu este învetațiilor.

Unu nefericitu! o nefericire! Dară până cându unu învetațiilor stă în dreptulu unu bocter și a unu vacariu în privința lefei, până atunci nici si-va poté castigă elu o pozițiune mai respectabilă în societățile mai culte!

Națiunea are o imperativă datorință a se îngrijă numai decătu și cu tóta serioșitatea de starea materială a cultivătorilor ei, pre câtu ea, voiesce se nu devina cu totul aservita și mai apoi se péra!

O îmbunătățire materială corespunzătoare timpulu! și învetațiilor nostri voru începe a se califică pre întrecute.

Învetațiilor are lipsa de o calificatiune continuă pentru că, decă învetațiilor înveta, trebuie însuși se știe mai mult decătu ce trebuie se înveta pre școlarii sei.

Învetațiilor, ca educatoriu, ca se póta educă trebuie însuși se fie educatu.

Elu învetațiilor ca se póta propagă bun'a cuveninții și moral'a, însuși trebuie se o știe și se fie esemplulu moralulu.

Elu învetațiilor ca se póta crește cetățienii liberi însuși trebuie se fia liberu și nu totu purtătoriu de șlepuru!

Elu învetațiilor ca se póta formă caractare în fitorii civi, însuși trebuie se aiba caractere.

În fine învetațiilor trebuie se creșcă națiunii barbati adevărați, constanți și zelosi!!

Tóte aceste nu se potu suge din degete nici culege după parții cei nelăuți ai școlii, ci din *opuri*, *diurnale* și din *societățile barbatiloru mai culti!*

Unde înșe i suntu învetațiilor romanu medilócele banali, spre a i se face posibilă procurarea de asemenea opuri didactice, diurnale și apoi încă a petrece cându și cându între barbati mai culti? Nu-i nici pane de ajunsu! Nu-i denariu a-si procură nici macar unu opu didacticu cu 30—40 cr. precându ar trebui însuși se elaborede asemenea opuri, dar și atunci, de unde șpeșele tipariului? La diurnale cauta a milă cându le vede, căci ar ceti pré bu-curos, dar nu-i pre cele prenumera!

Decă dar se concrede învetațiilor cele mai sacre și mai mari reforme ale omenimei și pretioșele tesauri ale națiunii, atunci omenimea și națiunea ar trebui se roșiésca în față de proverbiulu: „*Învetațiilor are prea multu său destulu pentru a formă, și prea pu-cinu pentru a trăi.*“

DVós-tra DD. întieșeginti și barbati fruntasi ai națiunii, cari la atâtă ocaziuni aveți lipsa de ajutoriulu și șpriginulu moralu alu învetațiilor, demite-ti-ve macar pre unu momentu a-i întieșe și lui macar odată ajutoriulu moralu spre a i se îmbunătăți starea lui materială căci, îmbunătățindu-se starea învetațiilor se îmbu-

*natăiesce starea națiunii! și vai de aceea națiune și popor care
și-uita de cultivatorii și de școlă.*

Scol'a este onora poporului! *Cine are școlă, are pre popor
are națiunea!!!*

Salarisati dara pre invetiatori amesuratu starei, și celelalte
nesmintitu că voru urmă.

Salarisati pre invetiatori, atunci poteti așteptă, ca in sirulu in-
vetiatoriloru populari se tréca și tineri mai calificati, barbati scien-
tifici, atunci dara numai atunci vom poté emulă cu alte națiuni mai culte!
Beregeșu, cott. Timisiu, Iuliu 1874.

Emericu Andreescu.

Invetiatoriu.

Fulgeru, parafulgeru.

Trasnetele grozave cari légana uneori pământulu și causé-
dia inca și daune nereparabile au preocupatu fôrte tare mintea
omenéșca, pana candu renumitul americanu Franklinu, a înven-
tatu in contr'a fulgerului, *parafulgerulu*. Adi fôrte multi sciu cum-
ca: fulgerarea, e rezultatulu unei puteri a trasnetului, și puterea
acést'a secreta, o numimu materia electrica séu *electricitate*.

Calitatea electricitatii, prin care atrage unele corpuri la sine
și unele le respinge, betranii inca au cunoscut'o încātu-va in sa mai
indetaii numai decandu s'a indicatu prin machin'a electrica. Can-
du aduce machin'a acést'a obiectele in miscare, omulu contactu
cu ea, simtiesce lovitura in membrele sale, ma déca s'ar prinde
mai multi ómeni de mani, toti ar simți odata cutremurarea și
lovitur'a. Se póte vedé mai departe, cum stra-fuge schinteia din
machina, și se póte simți candu se vérsa pe manele nóstre ténute
acolo, ca și cum o ar trage printr'o mreja de painjiniu.

Puterea acést'a caracteristica, carea o numimu materia elec-
trica, se estinde in tóta natur'a; prin urmare nu numai in aeru,
ci și in alte corpuri ma inca și in cele vietuitoré. —

Electricitatea nu se latiesce pretutindeni in mesura egala;
intr'unu locu se acumula mai multa, precum cu ocașiune tempe-
statiu in nuori, de unde apoi se desiérta afora.

Dupa ce Franklinu prin rezultatulu incercariloru sale splen-
dide a constatatu electricitatea carea se afla in nuori, n'a dubi-
tatu nimene că, elu a avutu mare dreptu candu a disu că fulge-
rarea descinda din materi'a electrica; pentru-că 'nainte de acea
unii au cugetatu că in ceriu se afla materii ardiatorie cari au
toem'a asia epítome intime ca prafulu de pusca, pucioșsa etc. etc.

Trebuie se marturisescu că fôrte retacescu cari se temu de
tunetu, căci elu in sine e inocente și cu totulu nesticiosu. —
Electricitatea fuge fôrte repede diosu și piere pana ce, tunetu lu se res-
pandesce linu in nuori și numai tardiu vine la noi din departare.
Unii ómeni inca și adi credu, cumcă candu electricitatea cade di-
osu atunci cade și o pétra ascutita; acésta in sa este o credintia
superstitioșsa.

Se ne reintórcemu acú la *parafulgerulu* lui Franklinu.
Parafulgerulu stă preste totu dintr'o bucata de minera ascutita,
care a indatinatu a fi dearendulu de 2 stengini, a carei verfu a lo-
curea e auritu cu arama galbena, capetulu din diosu intaritu in-
tr'unu feru pe acoperisiulu casii, și se intinde pana la pamentu
intr'unu locu umedu spre acestu scopu sepatu.

Déca electricitatea cade pe unu astu-feliu de edificiu, feru-
lu respective parafulgerulu o atrage la sine, și o conduce in pa-
mentu, fora că se causedia cea mai pucina stricatiune pentru că
tragendu-se electricitatea mai vertosu la minerale, mai de grabu
ajunge pe parafulgeru, de cătu pe acoperisiu.

Dreptu-ce considerandu tristele casuri ce obvinu prin fulgeru
afiu de consultu — se inregistrezu aci câte-va moduri de aparare
și respective previghiere in contr'a fulgerului acolo unde nu este
parafulgeru și adeca:

Candu se apropia tempestatea trebuie se ne indepartamu
de obiectele conducetorie de electricitate, *se nu siedemu aprópe
de olanele de feru, de urlóie de clopote d. e. sub turnulu bisericii și
intre pareti umedi; mai consultu e atunci se ne tragemu in medi-
loculu chiliei. Usile și ferestriile se fie închise. Foculu trebuie stinsu
ca se nu amagimu electricitatea prin column'a de fumu in casa.
Afara de acestea nu e préconsultu nici aceea ca se fie ómeni multi
intro camera.*

Candu cuprinde furtun'a pre omu in campu; *se nu se scu-
tésca sub lemnele 'nalte ci in liberu se se culce pe pamentu chiar de
s'ar si udă; delocu se nu fuga, se incunguire vecinetatea animaleloru
d. e. boiloru cailoru vaciloru etc. etc. Er in paduri se remana omu-
lu in drumu, căci fiindu mai nalte multimea lemnelor decātu
omulu, acele absorbu electricitatea la sine și prin acést'a omulu e sal-
vatu de periclu.*

Scriu acestea mai vertosu din caus'a căci fôrte multi sunt
carii in vreme tempestușsa tocma din contra lucră, deschidu usile:
ferestriile, facu focu in culina, se scutescu in campu sub lemnele
cele mai nalte și facendu la *cruci* cugeta ca vor indepartă peri-
colulu.

Beliu in Iuliu 1874. v.

Dascalulu gr. or.

VARIETATI.

[*] Congresulu electivu din Carloveti a alesu de patriarchu
alu Serbiloru pre Escelenti'a Sa metropolitulu *Procopiu Ivacico-
viciu* cu maioritate de 56 voturi, ér 7 voturi a capetatu *Gruiciu*,
episcopulu Pacratiului. Dupa faima ce latise organulu episcopu-
lui Gruiciu — „Szerbski Narod“ — Escelenti'a Sa metropolitulu
Ivacovicu, se fia respinsu cu demnitate alegerea sa de patri-
archu serbescu, — in sa dupa scirile mai nóue Parintele metro-
politu romanu nu numai că a primitu acea alegere, ci deja
vineri (26 Iuliu) Maiestatea sa Imperatulu se-lu fia și intaritu in dig-
nitatea patriarchala! Vom vedé încātu scirile aceste sunt adeverate?

* Unu micu congresu pedagogicu se tienù in Maiu la Pross-
nitz. Peste 150 invetiatori, cea mai mare parte moravi și căti-va
germani, discutara mai multe insemnate cestitni de pedagogia,
de didactia propria etc. Intre cestiuile desbatute este un'a care
judecandu dupa articolulu „Incusitiunea la scoli“ din o fóia lo-
cala, nu ar potea avea la noi solutiunea ce i-a propusu invetia-
toriu germanu din Olmütz, D. Decker. S'a agitatu intrebarea:
„Ce trebuie pentruca scól'a primara se fia la inaltimea sarcinei
sale și se merite cu adevératu numele de scól'a poporului? „La
acésta intrebare congresulu, dupa propunerea dlui Decker, a res-
punsu că: Unu institutoru trebuie numai decātu se aiba o opi-
niune politica, de órace are o misiune politica, aceea de a de-
fende terenulu constitutionalu, pe care au crescutu legile scolare.
Institutorulu are de a formá nu numai caractere, ci și cetatiuni.“

Concursu de licitatiune.

2

Subscrisulu comitetu parochialu la incuviintiarea venerabilulu
consistoriu diecesanu din Aradu, pentru renoirea edificiuului bisericii
romane gr. or. din Curticiu, escrie concursulu de licitatiune minu-
enda. Sum'a hotarita pentru renoirea aceleasi biserici e: 6931 fl. 90
cr. v. a.

Doritorii de-a intreprinde acestu lucru sunt avisati a se pre-
sentá pre 16 Augustu st. n. la 3 óre d. m. in localitatea scólei romane din
locu, unde dupa efectuarea licitatiunei se va incheiá contractulu, care
in sensulu ordinatiunei consistoriale de sub Nr. ^{1274.}_{ep. 467.} din 1871 se
va susterne venerabilulu consistoriu diecesanu pentru revisiune și
aprobare. Conditiuile de licitatiune se vor audí in faci'a locului.

Curticiu, 18 Iuliu st. v. 1874.

Comitetulu parochialu.

CONCURSU.

3

Pentru parochi'a din Musca protopopiatulu Vilagosiului se e-
scrie concursu: emolumentele suntu: Una sesia pamentu, dela 140.
casi cu pamentu, câte una mesura bucate diumetate grâu ér diu-
metate cucurudiu, apoi dela 45 casi dieleresci câte 50 cr. și stólele
usuete.

Aspirantii au a-si tramite recursurile bine instruate protopresbi-
terulu tractualu D. Georgiu Vasilieviu, și a se presentá in vre una
Dumineca séu serbatóre in ante de alegere la biserica a cantá séu
a tiene cuventare. —

Cei cu clase vor avea preferintia in sa potu recurge și preuti
fora de clase, déca au testimoniulu de calificatiune pentru parochia
buna.

Diu'a alegerii va fi la 6. Aug. a. c. st. v.

Musca la 7. Iuliu 1874.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea mea, Georgiu Vasilieviu, proton. Vilagosiului.